

J e l e n t é s
az Orvosi Tudományok Osztálya munkájáról.

Beszámolómm nem fog kiterjedni az osztály munkájának részletekbenemő ismertetésére. Főleg néhány olyan kérdéssel kívánok foglalkozni, amelyek munkánk szempontjából alapvető jelentőségűek és amelyekben az Elnökség tanácsát, illetve segítségét szeretnők kapni.

Összetétel, szervezeti felépítés. Az osztályvezetés szervezeti kérdései.

Az MTA Orvosi Osztálya jelenleg 9 rendes, 12 levelező tagból áll, közülük 9 klinikus és 12 elméleti szakember. Ezen belül azonban a szakmai megoszlás nem egyenletes. A klinikai tudományok közül kevésbé vannak képviselve a műtétes szakmák, mert az Osztálynak egyetlen urológus tagja van, ugyanakkor, amikor a Sebészi és Rokonszakmák területét képviselő bizottság 9 különálló szakmát ölel fel. A további 8 klinikus közül 3-3 bel, illetve gyermekgyógyász, 1 ideggyógyász és 1 bőrgyógyász. Az elméleti szakemberek részletes szakmai megoszlása: 2 biokémikus, 1 biofizikus, 1 fiziológus, 2 farmakológus, 2 mikrobiológus, 2 anatómus ill. hisztológus, 2 kórbononok /közülük egy magas kora miatt már nyugdíjban/.

A tudományszervezési munka 10 állandó bizottságban folyik. A bizottságok munkájának előterében a múlt év közepe óta a szervezési és adminisztratív munkával szemben a tudományterület fontos tudományos kérdéseinek megvitatása került. Erre a jelentés későbbi része vissza fog térni.

Az osztály munkáját 7 tagú vezetőség irányítja. Ennek ülésein gyakran résztvesz az Akadémia elnöke is. Az osztályvezetőség a múltban általában hetenként, jelenleg általában kéthetenként tart ülést. Ezekben az ülésekben rendkívül sokfajta ügy került tárgyalásra, egészen kisjelentőségű kérdésektől kezdve, mint pl. egy-egy ösztöndíjas besorolása, olyan országos viszonylatban is jelentős feladatokig, mint az egyéves, vagy ötéves tudományos terv összeállítása, az aspiránsképzés, könyvkiadás elvi kérdéseinek tisztázása. Ez a szétaprózottság időnként ahhoz vezetett, hogy a vezetőség nem tudta megtartani arányérképét és behatóbban foglalkozott egyes kisebb jelentőségű kérdésekkel, mint nagytávlatú, tudománpolitikai szempontból nagyjelentőségű problémákkal. Az osztályvezetőségi ülések ritkítása elsősorban azt a célt szolgálja, hogy ott csak a fontos, nagy kérdések kerüljenek megvitatásra, a kisebb ügyekben pedig a szűkebb vezetőség döntsön és legfeljebb csak számoljon be róluk az osztályvezetőségnek. Ennek a hibának felismerése óta már sikerült javítanunk a helyzetet.

Osztályvezetőségünk munkájának másik hibája volt, hogy kényes személyi, vagy politikai kérdésekben igyekezett elhárítani magáról az állásfoglalás felelősségét. Az a munkamódszer, hogy az osztályvezetőség egyes határozatait azok végrehajtása előtt az Elnökségnek kell jóváhagynia, tág teret nyújtott a felelősségnek az Elnökségre való háritására. Az osztályvezetőség felelősségérzetének fokozására

a közelmúltban vezettük be a rezortfelelősi rendszert. Ez azt jelenti, hogy az osztályvezetőség minden egyes tagjának a közös feladatokon kívül egy-egy külön rezortja is van, /pl. nevelés, könyvkiadás stb./, amelynek megfelelő és tervszerű ellátásáért az osztálytitkárnak felelős. Ennek a feladatnak a megoldásához az osztályvezetőség tagjai lelkiismeretesen és körültekintően kezdtek hozzá.

Az osztályvezetőség tagjainak aktivitása azonban főleg csak az osztályvezetőségi üléseken nyilvánul meg. Annak ellenére, hogy minden osztályvezetőségi tag résztvesz a saját szakterületének megfelelő bizottságban, az esetek többségében annak elnöke, még sem ritka az az eset, hogy a bizottságok tárgyalásain nem képviselik egyértelműen a vezetőség álláspontját és előfordul, hogy a bizottság azzal ellentétes határozatot hoz.

A többi akadémikusok részvétele az osztály munkájában igen különböző és igen sok fejtörést okoz az a kérdés, hogy hogyan érhetnők el, hogy minden akadémikus ne formális, hanem aktív tagja legyen az osztálynak. Erre annál is inkább szükség van, mivel a feladatok növelésével az osztály aktívabb tagjait tovább terhelni nem lehet, másrészt pedig nem helyes, hogy nem akadémikus kutatóink gyakran több munkát végezzenek az Akadémiának, mint egyes akadémikusok. Ennek megoldására keressük a szervezési lehetőségeket.

Az osztály helye a magyar orvostudományban.

A hazai orvostudomány más tudományágak egy részéhez képest már a múltban is viszonylag fejlett volt és a felszabadulásakor viszonylag fejlett hagyományokkal rendelkezett. Ez a tény előnyei mellett azzal a hátránnyal is jár, hogy jóval nehezebb régi irányaitól eltávolítani és egyértelműen haladóvá tenni, mint a fiatal, hagyományokkal nem, vagy alig rendelkező tudományágakat, mint pl. a műszaki, vagy agrártudomány. Ennek oka egyrészt a nyugati tudományhoz fűződő személyi kapcsolatokban, másrészt általában szinte egész orvostudományunknak azon való nevelkedésében keresendő.

Az Akadémia Orvosi Osztálya az Akadémia újjászervezésekor született meg. A régi Akadémiának Orvosi Osztálya nem volt, az orvosok a Természettudományi Osztályhoz tartoztak, így a hazai orvostudomány fejlődésére az Akadémia még annyi hatást sem gyakorolt, mint a többi tudományágak némelyikére. Az orvostudomány művelőinek szélesebb köre az Akadémiát jóformán nem is ismerte. Az új Akadémia Orvosi Osztálya tehát megalakulásától kezdve különleges feladatokkal és több szempontból különleges nehézségekkel állott szemben.

Főleg annak következtében, hogy az Akadémia határozott profilja a mai napig sem alakult ki, az osztály abba a hibába esett, hogy az orvostudomány minden kérdésével /négy egyetem kb. 140 intézetében/, 4 kutató intézetben és 20-25 kórházban folyó tudományos munka támogatása, bizonyos foku irányítása és ellenőrzése, káder-, műszer-, vegyszer-problémák, stb./ foglalkozni akart és természetes, hogy ehhez sem megfelelő szervezési gyakorlata, átfogó képessége nem volt, sem pedig összetétele nem tette erre alkalmassá. Már az eddig elmondottak is magyarázzák azt a kezdeti, szinte szükségszerű hibát, hogy az osztály sem szervező munkájában, sem tudományos tervében nem tudta a kívánt irányító szerepet betölteni, tekintélyét inkább csak az általa

nyújtott anyagi támogatás biztosította. Az elmúlt évekre vonatkozóan éppen ezért meg kell állapítanunk azt, hogy az osztály munkája a meglévő kutatások uszályába került. Első ötéves tudományos tervünk alig különbözik az országban folyó, többnyire évekkel ezelőtt elkezdett kutató munka főbb vonatkozásainak összefogásától. Olyan széles területet ölelt fel, hogy abba gyakorlatilag minden kutatás belefért, annak elvi vagy gyakorlati fontosságára való tekintet nélkül. Így tehát a terv csak mint egy keretként szerepelt a meglévő kutatások számára. Célkitűzéseiben ugyan első helyen szerepelt a népgazdasági terv tudományos alátámasztása, a fogalmazás mögött azonban a valóságban nem állt megfelelő tartalom. Nemcsak a népgazdaság, illetve népegészségügy problémáival nem áll mindig elég szoros kapcsolatban, de a szorosabb értelemben vett tudományos munkán belül is néha élesen különválnak az elméleti és gyakorlati jellegű kutatások.

Második ötéves tervünkben a perspektivikus elvi kutatás mellett megfelelő súlyt kell kapniok a gyakorlatot közvetlenül szolgáló kutatásoknak. Így tudományos tervünk alapját a perspektivikus tervmunkán kívül a Minisztérium által felvetett gyakorlati szükségletek tudományos alátámasztásának kellene képezni. Ehhez az első lépésként az kellene, hogy az Egészségügyi Minisztérium az ország előtt álló egészségügyi feladatok felmérése alapján hosszabb távlatra megállapítsa, hogy melyek azok a problémák, amelyeknek megoldásához a tudománytól vár feleletet. Tulmenően az általánosságokon többre volna szükség, mint amit ma meg tudnak számunkra jelölni, mert azt, hogy a foglalkozási ártalmak kiküszöbölése, a prevenció, a csecsemőhalandóság csökkentése, stb. az egészségügy fontos feladatai, ezt a laikusok is tudják. A jelen szakaszban azonban a Minisztérium konkrétabb kérdéseket felvetni nem tud, vagy nem akar és tervezésünk alátámasztásához szinte személyi kapcsolatok alapján kell az egyes főosztályoktól adatokat beszerezni.

Nem segít lényegesen ezen a helyzeten az a tény sem, hogy az Egészségügyi Tudományos Tanácscsal jó és szoros az együttműködésünk. Az u.n. Koordinációs Bizottság megtárgyalja a közös problémákat és azokban helyes határozatekat hoz, azonban a lényegen ez sem változtat, mivel az E.T.T.-nek sincs elég jó kapcsolata a Minisztériummal és annak egyes főosztályaival.

A fenti negativumok és nehézségek ellenére bizonyos fokig mégis megszilárdult az osztály irányító szerepe az ország tudományos életében. Ennek alapját elsősorban a tagok tudományos tekintélye képezi, de hozzájárul ehhez az éveken át biztosított anyagi támogatás mellett az a tény is, hogy az osztály az ország egész területén, egyetemi és egyéb tudományos intézetekben folyó kutató munkát ugyyszólván a maga egész terjedelmében felmérte és áttekintette. Elsősorban az osztályvezetőség tudott magának olyan átfogó képet alkotni az egyes tudományos centrumok munkájáról, tudományos színvonaláról, káderhelyzetéről, amelynek mint feltétlenül szükséges alapnak birtokában, megvan a lehetősége a későbbiekben a tudományos munka valóságos irányítására.

A terület megismerése szempontjából igen nagy jelentősége volt az elmúlt évben tartott nagy egyetemi ellenőrzéseknek. Igen komoly eredménnyel járt az a módszer is, hogy az osztályvezetőség munkaterv szerint foglalkozik az állandó bizottságok problémáival, az egész bizottság jelenlétében. Különösen eredményes volt ebből a szempontból az Onkológiai

és a Mikrobiológiai Bizottság beszámolójának megvitatása. Amellett, hogy ilyen alkalmakkor az osztályvezetőség utmutatást ad a bizottságnak munkája általános perspektíváival kapcsolatban, ugyanakkor módjában van a bizottság tudományterületén folyó kutató munka alaposabb megismerése. Ugyancsak a tudományterület alapsabb megismeréséhez és a kapcsolat elmélyítéséhez vezetett az a módszer, amit már a jelentés korábbi része is említett, nevezetesen, hogy az egyes bizottságok az osztályvezetőség u.n. tudományos programjuk keretében megvitatják egy-egy kutatási irány, vagy szemlélet elvi kérdéseit, egy-egy intézet tematikáját és a szekciók beszámolóit. Ezeknek a kapcsolatoknak kialakítása alapján vált lehetségessé az, hogy az Akadémia irányítójává váljék az orvosi kutatásnak. Természetesen ez az irányító szerep nem alakul ki egyik napról a másikra, az itt felsorolt módszerek továbbfejlesztésével feltétlenül el kell tudnunk érni ezt a célt.

Természetesen a fent ismertetett módszereknek vannak még fogyatékoságai. Még nem dolgoztuk ki alaposan az ellenőrzés legalkalmasabb módszerét. Az osztályvezetőség előtt tartott bizottsági beszámolók nem mindig eredményesek. Nem egyszer fordult elő, hogy a bizottság csak formális kritikát kapott és komolyabban nem tudta felhasználni az osztályvezetőség segítségét. A bizottságokban lezajló tudományos viták általában élénkek és eredményesek és ez mondható szekció üléseinkről is, azonban ezekben a tudományos vitákban a szabad bírálat és méginkább az önbírálat meglehetősen ritka jelenség. Bár mindinkább több, de még ma is kevés az olyan megnyilvánulások száma, amikor hazánk vezető tudósai, az akadémikusok határozottan leszögezik álláspontjukat és éppen ilyen határozottan felveszik a harcot a kozmopolita és egyéb, a tudományos fejlődést gátló polgári befolyás ellen. Nagyon elharapózott még a személyi érzékenység, mint a szabad és építő bírálat kifejlődését gátló tényező. Mindezek következtében nemcsak a nyilvános fórumok előtt, hanem még a bizottságokon belül is előfordult, hogy helytelen, hibás álláspont, megfelelő kritika vagy cáfolat nélkül maradt, vagy megelégedett a bizottság közhelyek, általánosságok megemlítésével, konkrét tudományos alátámasztás nélkül. El kell ismernünk, hogy a kibák ellenére fejlődés is van ezen a területen. Különösen az Élettani Bizottság szekcióiban és az Onkológiai, valamint Anatómiai-Pathológiai Bizottságban mutatkozik meg a kritikai szellem fejlődése és ennek eredményét már a kutató munkában is észlelni lehet. Általában jóval több a fogyatékoság ezen a területen klinikai bizottságainkban. Sajnálatos módon azonban nem kevés azoknak a vitáknak a száma, amelyek bár sok értékes szempontot vetnek fel, de nem zárulnak határozatokkal, vagy ha születnek is határozatok, azoknak nem mindig szerzünk érvényt a kutató munkában.

A tervszerűség tekintetében feltétlenül haladásként kell elkönyvelnünk azt a tényt, hogy az elmúlt évekhez képest ma már kevesebb a témák száma, jobban tudjuk erőinket koncentrálni. Az Akadémia által kitűzött tervpontok egyre inkább súlyt kapnak az intézetek munkájában és különösen a fiatalabb kutatók részéről tapasztalható egyre fokozottabb érdeklődés az Akadémia által fontosnak tartott témák iránt.

Meg kell azonban említeni, hogy a tervszerűség következetes megvalósításában komoly hiányosságok mutatkoztak még a legutolsó tervkészítéskor is, amikor néhány bizottságunk liberálisan ítélte meg a beérkező témák nagyrésztét és elfogadott, illetve akadémiai témának minősített olyanokat is, amelyek formálisan, vagy egyáltalán nem kapcsolódtak az akadémiai terv egyes pontjaihoz. Ugyanakkor költségvetési keretünk szűkre

szabott volna nem tette lehetségessé egyes fontosnak tartott témák akadémiai támogatását. Erősen megnehezítette a kérdés helyes megoldását az a tény is, hogy nem tudtunk megfelelően elhatárolni témáinkat az E.T.T. témáitól. Kissé mesterkéltnak látszik az a követett módszer, hogy az emlékező jelentőségű kutatásokat akadémiai, a gyakorlatot közvetlenül szolgálókat pedig E.T.T. témának minősítettük. Ez a meglehetősen merev módszer egyes bizottságoknál olyan állásfoglalást is eredményezett, hogy az állatkísérlet és laboratóriumi munka akadémiai, az emberen végzett vizsgálatok pedig E.T.T. jellegűek. A tervszerűség tekintetében komoly fordulatot várunk a kutatás megbízások kiadásától. Tervezési hibáink kijavítása érdekében még az év első hónapjában kellett volna az intézetek figyelmét egyes fontos és elhanyagolt kutatási területekre irányítani. Az ezzel kapcsolatos feladatokat azonban a bizottságok általában felületesen oldották meg, ami elsősorban azért hiba, mert ezen keresztül az nyilvánul meg, hogy bizottságaink nem látják még eléggé területük hiányosságait, tudományáguk fejlesztési módjait és irányait. Mivel a bizottságok első javaslatai kevésbé voltak felhasználhatók, azok kiegészítésére több külön megbeszélést kellett folytatni és a kérdés végleges eldöntésére csak most kerülhet sor.

A tervezéssel kapcsolatban meg kell emlékeznünk annak egyik leg-súlyosabb nehézségéről, amit úgy nevezhetnénk, hogy a tudományos és gazdasági tervezés különállósága. Az orvostudományi kutatások az akadémiai intézet felállításáig túlnyomórészt az Egészségügyi Minisztérium intézeteiben folytak. Ez azt eredményezte, hogy az elvi megítélésen túlnyomórészt az Akadémiának viszonylag kevés lehetősége van a folyó munkába való beleszólásra. A különböző gazdasági szervek /Tervhivatal, OLB, stb./ az Egészségügyi Minisztériummal tárgyalnak és annak exponensei nem tartják döntő fontosságúnak a tudományos munka igényeinek támogatását, de nem is rendelkeznek elegendő ismerettel annak részleteire vonatkozóan. Legfőképpen ennek a következménye az, hogy a kutatómunka feltételeinek biztosítására igen kevés lehetőségünk van és ilyen módon fenyeget az a veszély, hogy tudományos tervezésünk illuzórikussá válik. Hozzájárul a fentiekhez az a nehézség is, hogy a tudományos tervek összeállítására nem egyidőben történik a beruházási igények, valamint a műszer-vegyyszer igények összeállításával. Részletes tematikai tervet tulajdonképpen csak az év második felében lehet készíteni, amikor már biológiai és vegyszer igényléseket jóval korábban kell beadni, akkor, amikor az intézetek még nem tudják, hogy milyen beruházási, ill. költségvetési keret fog rendelkezésükre állni. Ennek következménye ebben az évben is maximális anarchia volt, aminek a leküzdése még jelenleg is komoly erőfeszítéseket igényel. Ha feltétlenül szükséges, előbbre tudnók hozni a tematikai tervek összeállítását, azonban sem az Akadémia, mikor lesz szükség a műszer-vegyyszer igények összeállítására. Tudjuk, hogy az Akadémiának nem feladata a Minisztérium intézetei ellátási szükségleteinek biztosítása, azonban addig, míg ezekben a kérdésekben rendet nem teremtettünk, igen nehezen szilárdítható meg az Akadémia elvi irányító szerepe is. Jelenleg ugyanis nem tudunk segítséget adni a kutatóknak abban, hogy a nyújtott pénzbeli segítséget felhasználhassák arra a célra, amire kérték. Sokszor olcsón beszerezhető vegyszer, műszer, vagy kísérleti állatok részére a szükséges takarmány beszerzésének nehézségei jelentenek komoly kiesést a munkában. Feltétlenül

szükséges volna - és ez az egyik legfontosabb kérdés - egy olyan szerv felállítása, amelynek feladata volna ezen a hibán segíteni. El kell érniük, hogy ennek a szervnek meglegyen a tekintélye és lehetősége a segítség megadásában. Meg kell állapítanunk, hogy ezen a vonalon nem előre, hanem hátrafelé mentünk.

Az orvostudomány új ötéves terve reális alapokra helyezésének alapfeltétele tehát a Minisztériummal való egészségesebb kapcsolat kialakítása. Perspektívában az Akadémia Orvosi Osztályának hatáskörét le kell szűkíteni saját intézetei irányítására, az egyetemeken és más minisztériumi intézetekben folyó kutató munkát pedig az Egészségügyi Tudományos Tanácsnak kell irányítania. Ezzel kapcsolatban a következő évekre vonatkozó átmeneti megoldásként felmerül az a javaslat, hogy jelöljük meg az egyetemeken azokat az intézeteket, ahol csak az Akadémia irányítja a kutató munkát, a többiekben pedig csak az E.T.T. Ez a kettéválasztás - bár mechanikusnak látszik - nagyon megkönnyítene annak a kettős szervezésnek és az abból fakadó párhuzamosságoknak és összeütközéseknek leküzdését, amelyek jelenleg fennállnak. Jelenleg ugyanis az Orvosi Osztály és az E.T.T. szervezési módszerei hasonlóak. A két szerv irányítása alatt álló tudományos munkát azonos intézetekben, azonos emberek végzik és gyakorlatilag ugyanazok a személyek foglalnak helyet mindkét szerv állandó bizottságaiban. Feltétlenül módot kell találni arra, hogy ezt a kettősséget megoldjuk. Ezzel kapcsolatban felmerül a lehetősége annak, hogy egyes területeket egészében átadjunk az E.T.T.-nek. Így pl. a jelenlegi szervezési forma mellett mindkét szervnek van Onkológiai Bizottsága, ahol a tagok 2/3 része azonos. A rákkutatás terében vannak ugyan elvi problémák és gyakorlati kutatási feladatok, azonban kétséges, hogy helyese-e ezen az alapon a kettéválasztás akkor, amikor a Minisztérium most szervezte meg saját hatáskörében Európa egyik legnagyobb rákkutató intézetét. Helyesebbnek látszanak minden erőnek oda összpontosítása, tekintettel arra, hogy ilyen jellegű intézet felállítását az Akadémia nem tervezi és nincs is rá szükség. Hasonlóképpen vehető fel a kérdés még néhány más bizottság területén is. Tisztázná a kérdést, ha az Akadémia független költségvetéssel rendelkezne és az intézetekben a Minisztériumtól független káderei lennének.

Kozmopolitizmus elleni harc. Kapcsolat a Szovjetunió és a népi demokráciák tudományával.

Már a jelentés korábbi része is említette azt, hogy orvostudományi kutatásunk és kutatóink ezer szállal kapcsolódnak még a nyugati tudományhoz. Az elmúlt években a kozmopolitizmus elleni harc az osztályon belül nem volt annyira a feladatok középpontjában, mint kellett volna. De ennek ellenére bizonyos eredményeket értünk már el.

A pavlovi szemlélet meghonosítására az egyes területeken az osztály komoly erőfeszítéseket tett. Ezt a célt szolgálta az elmúlt év legnagyobb orvosi rendezvénye, a MET XVIII. Vándorgyűlése, amelynek első napja teljes egészében a felsőbb idegműködés kérdéseivel foglalkozott. Az Élettani Bizottság területén létrehoztuk a Pavlov Munkacsoportot és a Felső Idegtevékenység Szekciót, amelyek munkájában résztvesz ugyszólván minden ilyen vonatkozásban dolgozó kutató. Az osztály kezdeményezésére hozta létre az Elnökség a Pavlov-Bizottságot. Az elmúlt év folyamán az Akadémia támogatásával felépült a budapesti és pécsi Élettani Intézet Pavlov szobája és több helyen konkrétan

megindultak a feltételes reflex kísérletek. Nemcsak az élettani és kórellettani munkákban, hanem egyéb területeken is jelentkeznek olyan témák, amelyek téma felvetése, a téma kidolgozása és a következtetések levonása területén teljesen megfelelnek a pavlovi szemlélet követelményeinek. Megállapítható azonban, hogy egyes intézetekben és egész tudományos szemléletünkben ez a fejlődés meglehetősen lassú és a kutatók gyakran pavlovi szemléletűnek nyilvánítanak olyan vizsgálatokat is, amelyek ennek a fogalomnak nem, vagy alig felelnek meg. Különösen a klinikai kutatások területén van elmaradás ebből a szempontból, de általában a pavlovi metodikák alkalmazása nem halad együtt a pavlovi szemlélet elmélyülésével, hol egyik, hol másik, sajnos sokszor azonban mind a kettő is hiányzik. Kétségkívül ezen a területen nagyon sok még a tennivaló, mert ez a kulcsa annak, hogy egész orvostudományunkat megfelelő dialektikus materialista szemléletű tudománnyá tegyék.

A szovjet tudománnyal való kapcsolatunk elsősorban az irodalom vonalán megerősödött. Kutatóink, különösen a fiatalabbak, de vezető kutatóink nagyrésze is, ismerik kutatási területük leglényegesebb szovjet irodalmát. Ebben igen komoly érdemei vannak az Orvostudományi Dokumentációs Központnak, amely messzemenően figyelemmel kíséri mind az osztály rendezvényeit, mind pedig a tervmunkákat és minden lehetőséget felhasznál az arra vonatkozó szovjet irodalom terjesztéséhez. Bizonyos fokig azt lehet mondani, hogy az ODK referáló lapjai komoly tényezőkké váltak. Egyre több azoknak a kutatásoknak a száma, amelyek közvetlenül kapcsolódnak a szovjet tudomány tapasztalataihoz és eredményeihez. A készen kapott fordítások felhasználói mellett egyre nagyobb a száma azoknak a kutatóknak, akik mér olyan mértékben sajátították el az orosz nyelvet, hogy eredetiben olvassák a szovjet közleményeket. Ugyanakkor azonban vannak még nehézségek az eredeti munkák, egyes folyóiratok beszerzése terén. Ezzel kapcsolatban többször felmerült az a javaslat, hogy a Szovjetunióban tanuló aspiránsainkat megfelelő anyagi eszközökkel ellátva be kellene vonnunk a könyv-és folyóirat beszerzés munkájába.

A hazánkban járt szovjet tudósok sok hasznos tanácsot és utmutatást adtak intézeteinknek. Különösen nagy segítséget nyújtott az elmúlt évben ittjárt Varonyin professzor, aki értékes előadásain kívül sok konkrét kérdésben is segítséget és iránymutatást adott a pavlovi élettan területén utat kereső fiatal káderek számára. A Mikrobiológiai Társaság Kongresszusán ittjárt Majevszkij professzor részben mikrobiológusainkkal, részben rákkutatóinkkal folytatott igen értékes és eredményes megbeszéléseket. Legutóbb pedig a Biológiai Osztály vendégeként itt járt Ljascsenko professzor látogatta meg experimentális biológiával foglalkozó kutatóinkat és komoly értékelést adott munkájukról.

Osztályunk területén eddig egyetlen hosszabb tanulmányutra volt lehetőség a Szovjetunióban. Kellner professzor három hónapon keresztül tanulmányozhatta a rákkutatás kérdéseit és ott szerzett tapasztalatai kétségkívül komoly lendületet hoznak a hazai daganatkutatás munkájába és szervezésébe.

Mindezek ellenére a Szovjetunióval való tudományos kapcsolatunk a többi népi demokráciáéhoz képest szegényesnek tűnik. Értesülésünk szerint mind a Csehszlovák, mind a Lengyel, mind a Román Népköztársaság területéről jóval nagyobb számban jutnak ki a kutatók hosszabb-rövidebb időre a Szovjetunióba és ugyancsak lényegesen több szovjet vendéget fogadnak. Ennek a kérdésnek nem utolsó sorban a kádernevelés szempontjából van jelentősége, mert pl. évek óta nem tudják megoldani azt a fel-

adatot, hogy pszichiátriai aspiránst küldjünk ki a Szovjetunióba. Ennek oka többek között az is, hogy teljesen kezdőt kiküldeni nem akarunk, viszont az itthoni pszichiátriai iskolák jelenleg nem nevelnek még aspiránsjelölteket sem. Szovjet pszichiátria hosszabb időre való meghívása kétségek nélkül kimozdítaná hazai kutatásainkat jelenlegi stagnálásából. Ugyanígy még más területeket is említhetnénk, ahol hasonló segítségre volna szükség.

Nem szorosabb a kapcsolatunk a többi népi demokráciákkal sem, bár Csehszlovákiában, Bulgáriában és Lengyelországban egy-egy kutatónk az elmúlt évben is tett hosszabb tanulmányutat. A vezető káderek 3-4 hetes tanulmányutjai mellett szükség volna a kutató középkáderek /tanársegéd, adjunktus/ több hónapos útjára, esetleg asszisztens-csere formájában.

A külföldi kiküldetések körül még sok nehézség van. A fogadó ország nem mindig van elég alaposan tájékoztatva az ut céljáról. Így pl. egy Lengyelországban járt aspiránst több előadás tartására kérték fel, a legnagyobb udvarisassággal és vendégszeretettel kalauzolták az országban, azonban konkrét tanulmányokat nem folytathatott. Ugyancsak hasonlóan zajlott le egy Csehszlovákiában járt aspiránst tanulmányutja, akinek fogadása és programja általában nem volt előkészítve. Előfordult az is, hogy külföldön járt kutatóknak ellátása, pénze nem volt biztosítva.

Mint a jelentés korábbi része is említette, még nem folytattunk elég határozott és egyértelmű harcot az egyes kozmopolita beállítottságot tükröző elméletek és kutatási irányok ellen, bár kezdeményezésekről és részleteredményekről beszámolhatunk ezen a téren. Ugyancsak durva kozmopolita megnyilvánulások voltak lehetségesnek még a múlt évben is a külföldi közlések tekintetében. Ezzel kapcsolatban kiderült az a tény is, hogy a nyugati publicitásra törekvő kutatók jelentős része olyan nyugati lapokhoz küldi be közleményeit, amelyek Magyarországra nem, vagy csak egyetlen példányban járnak, ezáltal próbálva elkerülni azt, hogy cselekedetük hazai fórumok tudomására jut. Ezen a vonalon még mindig hiányzik az Elnökség határozott és egyértelmű állásfoglalása a külföldi közlések tekintetében. Ugyanis a közelmúltban nyilvánosságra hozott elnökségi határozat csak az Akadémia támogatásával végzett munkák külföldi közlésre vonatkozik és semmit sem mond az egyéb kutatások külföldi publikációjára vonatkozóan. Ez a tény a kutatók egy részében az eddigi bizonytalanság helyett azt a véleményt szülte, hogy egyéb kutatásaikat saját belátásuk szerint bárhol publikálhatják. A megfelelő rendszabályok foganatosítása mellett ebben a kérdésben az Acták ivszámának és publicitásának növelése szükséges. Actáink a hazai orvostudományi irodalomnak csak egy töredékét tudják felvenni és ez is oka annak, hogy még ma is sok cikk megy nyugatra. Szükséges volna, hogy a három orvosi Acta 30 ivét az Elnökség feleljen, mert ez már mind a három Acta területén többször felmerülő kívánság volt. Actáinkról ma már elmondhatjuk, hogy magas tudományos színvonalat képviselnek és megjelenésük rendszeresebbé vált. Egyes értesülésünk szerint külföldön is ismerik és becsülik őket, de nem ritkán halljuk azt, hogy még mindig nem jutnak el az érdekeltekhez, hanem könyvtárakban porcsodnak, esetleg olvasatlanul. Így pl. Kellner professzor a Szovjetunióban senkivel sem találkozott, aki Actáinkat rendszeresen olvasta volna, de ugyanezt tapasztalta Hetényi és Petényi professzor Lengyelországban, Straub professzor Csehszlovákiában és

(M)
ebből a szempontból ugyanilyen tanulsággal járt az én bulgáriai utam is. Ahhoz, hogy kutatóinkban az Actákkal szembeni bizalmatlanságot teljesen legyőzzük, el kell érniünk azt, hogy a szervezett folyóirat esere segítségével az Acták minden érdekelthez eljussanak.

A baráti országokkal való kapcsolatunk kérdésében vannak még megoldatlan problémák gazdasági területen is. Mint már korábban is említettük, a tudományos munkát rendkívüli mértékben akadályozza a vegyszer és műszerhiány. Nagyon gyakran igen kis mennyiségű vegyszert vagy a legegyszerűbb eszközöket sem lehet beszerezni olyanoktól, amelyek a Szovjetunióban, Csehszlovákiában, vagy a NDK-ban minden nehézség nélkül megkaphatók. Ezen a területen az osztálynak semmilyen segítségi médja nincs és külön nehezíti itt is a megoldást az Egészségügyi Minisztériummal való nem teljesen tisztázott kapcsolat. Ebbek a kérdésben az osztály az Elnökség szervezett segítségét és intézkedését várja, mert a jelen helyzet az Akadémia tekintélyének fokozatos lejáratásához vezet.

Káderproblémák.

Az elmúlt év utolsó osztályülésén méltán vetette fel az osztálytitkári beszámoló azt a kérdést, hogy akadémikusaink, vezető kutatóink még nem érzik eléggé felelősségüket a káderutánpótlás nevelésében. Különösen kevéssé nyilvánul meg a káderkiválasztással kapcsolatos politikai felelősségvállalás. Vezető kutatóink egy része inkább takarogni igyekszik az intézetében dolgozó politikai magatartásának fogyatékososságait, semmint segíteni abban, hogy a tudományos utánpótlás a szakmailag és politikailag egyaránt kiváló elsősorban munkás és paraszt fiatalokból kerüljön ki. Ezen a téren döntő változást még az aspiránsfelvétellel kapcsolatban sem tudtunk elérni.

A tudományos munkát végző káderek fejlődése szempontjából el nem hanyagolható nehézséget jelent az a tény, hogy nálunk az oktató, tudományos sőt gyógyító munkát végzők 90 %-ban azonos személyek. Mindhárom feladat teljes embert kíván. Ma a szakminisztérium ugyyszólván kizárólag az oktatást és gyógyítást tartja szemmel, az intézetek erre igyekszik teljesen beállítani. Az oktatással kapcsolatos munka megnövekedése nem történhet másként, mint a kutatómunka rovására és komolyan fenyeget az a veszély, hogy az oktatómunkával járó adminisztratív és egyéb tennivalók kapcsolatos idővesztés miatt a vállalt tudományos terveknek csak egy része fog megvalósulni. Az Akadémia befolyása a kutatómunka előmozdítására csak másodsorban jön tekintetbe és a kutatás ugyyszólván idő sem marad. Ha az intézetek nem kapnak megerősítést ezen a vonalon, az orvostudományi kutatások súlyos válságba jutnak, de már ma is gyors szükség volna az intézetekben dolgozó technikai segédszemélyzet számának jelentős felemelésére. A kutatómunkának nagyon sok olyan részlete van, amelyet jól betanított laboráns megfelelően el tud végezni és ezáltal a kutatók ideje jelentősen felszabadul, ami kívánatos mind a tudományos, mind az oktatómunka szempontjából. Ez ma elsősorban az egyetemi intézetek szempontjából égető kérdés, de a későbbiekben feltétlenül fel kell vetni a kutatóintézetek vonatkozásában is. Ugy látjuk, hogy az OEB ebben a kérdésben érthetetlen merevséget tanúsít és feltétlenül szükséges, hogy magas fórumok foglalkozzanak a jelenlegi helyzet gyökeres megjavításával.

A káderek számának megállapításakor és emelésekor a Minisztérium csak az általános egészségügyi és oktatási szempontokat tartja szem előtt és nem veszi figyelembe a tudományos kutatás igényeit, nem véve figyelembe azt sem, hogy a kutatómunka személyi akadályai rövid időn belül az egészségügyi ellátás és oktatás teljesítését is problémássá teszik.

Ezen a vonalon az Akadémia által felállítandó Kisérleti Orvostudományi Kutató Intézet jelent előrehaladást, ahol a tudományos kutató munka az oktatási igénybevételtől függetlenül folyhat. Ennek előkészítésére már most el kell kezdenünk azoknak az intézeteknek a megerősítését, ahonnan a későbbi kutató intézet osztályainak kifejlődése várható. A Kisérleti Orvostudományi Kutató Intézetnek is komoly kádernehézségei lesznek, ha nem kezdünk már most hozzá a kádergyűjtés előkészítéséhez. A személyi kiválogatás munkája mellett lehetőség kell teremteni arra, hogy az Intézet felállításakor különösebb zökkenők okozása nélkül vihessük át oda az egyetemi intézetekből a jelentős számú kutatót. Ezért módot kell találnunk, lehetőleg akadémiai státusok létesítésével arra, hogy az intézetek kutatólátszámát átmenetileg jelentősen felemeljük. Ez is magával hozza azt, hogy a nagyszámú kutató munkájának segítésére a segédszemélyzet létszáma is erősen fokozandó.

A kádernevelés területén különösen két vonalon vagyunk elmaradva. Ezek: a pszichiátria és az orvosi biológia. Egyiknek sincs önálló intézete, egyik egyetemen sem. A jelenlegi helyzet csak akkor oldható meg, ha erre a két szakmára több fiataalt állítanánk be, akik csak kutatómunkára volnának kötelezve. Másrészt meg kellene könnyítenünk a két szakma területén aspiránsoknak a Szovjetunióba való kiküldését. Bizonyos segítséggel itthon is meg lehetne teremteni megfelelő szakemberek nevelését még ezeken a területeken is. A Budapesti Ideg- és Elmeklinikát pszichiátriai központnak kellene kijelölni, elválasztani az ideggyógyásztól és mind személyi, mind anyagi vonalon jóval nagyobb támogatásban részesíteni. A biológiai káderek képzésére hasonlóan meg kellene erősíteni és támogatni a Budapesti Szövet-és Fejlődéstani Intézetet.

A Minisztérium csak formálisan kérdezi meg az Akadémia véleményét új tanszékek szervezése illetve betöltés ügyében. Ez a tudományszervezés tekintetében nem közömbös és segítené a Minisztériumot is, de a káderek helyes felhasználása szempontjából is célszerű lenne az Akadémia véleményének figyelembevétele. Pl. felállítottak minden egyetemen tájbanatomiai tanszéket, pedig tudományos szempontból a biológiai tanszék felállítása időszerűbb lett volna.

Kádermunkánkkal kapcsolatban külön kell foglalkoznunk az aspiránsképzés kérdésével is. Ma már elértük azt, hogy aspiránsvezetőink döntő többsége ezt a munkát lényegesnek tartja és érzi az ezzel járó felelősséget. Bizottságaink is egyre többet és rendszeresebben foglalkoznak mind az egyes aspiránsokkal, mind pedig az aspiránsképzés elvi problémáival. Osztályunknak jelenleg 63 aspiránsa van. /Kb. a fele levelező aspiráns! / Ez a szám azonban távolról sem elegendő. Tudomásunk szerint a következő évben a felveendő aspiránsok száma az eddigi évi átlagnál alacsonyabb lesz. Felvetjük azt a kérdést, hogy nem lehetne-e a felveendő aspiránsok számát lényegesen felemelni, mert

~~Kapcsolat~~ ~~szükséges~~ megváltoztatását elsősorban ezen keresztül érhetjük el.

Kapcsolat az Akadémia más osztályaival.

Az Akadémia egyéb osztályaival való kapcsolat területén az elmúlt évben történtek az első kezdeményezések. Az Elnökség közvetlen irányítása alatt álló Elvi Gyógyszerkutatási valamint Pavlov Bizottságban a VII. illetve a II. Osztály kutatóival működünk együtt, a Mikrobiológiai Bizottságban az orvosokon kívül helyet foglalnak a VIII. és IV. Osztály tagjai is. Egészségtudományi Bizottságunk az Élelmezéstudományi komplex bizottság létesítésével a VII. és VIII. Osztállyal lépett kapcsolatba, de tervbevette elsősorban a szilikózis kutatásának kérdésére vonatkozóan a VI. Osztállyal való együttműködés kiépítését is. A Műszaki Osztály Településtudományi Bizottságával szintén meglehetősen szoros kapcsolatba került.

A közeljövőben főleg a IV. és VIII. Osztállyal való kapcsolatok kiszélesítése szükséges. Mint ahogy Ljascsenko professzor itt-étekor rámutatott, az alapvető biológiai összefüggések kutatása elsősorban a mi osztályunk területén folyik és annak továbbfejlesztése a micsurini biológia és Leposinszkája tanainak érvényesítése csak a legszorosabb együttműködésben lehetséges. Mind a három osztálynak, az Elnökség segítségével és iránymutatásával minden t meg kell tennie az elszigetelődés maradéktalan felszámolására és kutató munkánknak szoros egységben való folytatására. Felmerülhet itt egyes szervezeti kérdések rendezése is.

Kapcsolat az Akadémia Elnökségével.

Az osztálynak az Elnökséggel való kapcsolata különbözik az Akadémia más osztályának helyzetétől. Az Akadémia elnöke, aki egyben az Orvosi Osztály tagja, az osztály területén felmerülő problémákkal rendszeresen foglalkozik és azokban segítséget is ad. Nagyrészt ennek a következménye azonban az, hogy az osztálynak jóval lazább a Főtitkársággal való kapcsolata, ami nemcsak szervezeti, hanem gyakran módszertani különbséget is jelent a többi osztályokkal szemben. Itt a feladatok feltételül az, hogy az elnökkel való szoros kapcsolat fenntartása és elmélyítése mellett hasonlóan szoros együttműködést építsünk ki a Főtitkársággal is. Itt szeretném megemlíteni azt a problémát, amelyre beszámolóim első részében már utaltam: nevezetesen az osztályvezetőség határozatai jóváhagyásának, illetve megváltoztatásának kérdését. Sajnálatos módon egy átmeneti javulás után ismét gyakran előfordul, hogy az osztályvezetőség egyes határozataira adott válaszok hónapokat késnek, vagy elmaradnak. /Pl. Nádor Károly tanulmányutja, az Acták ifyszámának felemelésére vonatkozó felterjesztések/. Természetes az, hogy az Elnökség magasabb szintről látja az egyes tudományágak kérdéseit, az osztályvezetőség egyes határozatainak hibáit felismeri és az ilyen határozatokat elutasítja. Nem helyeselhető azonban az az osztályvezetőség felelősségérzetének fokozását nehezíti az a módszer, mellyel időnként - és különösen az utóbbi időben - az Elnökség az osztályvezetőség által hozott határozatokat elutasítja, vagy megváltoztatja. Utalok ezzel kapcsolatban az ezévi Nagygyűlés programjának összeállítására, amelyet az Elnökség az osztályvezetőségi ülés közben változtatott meg, másrészt a közelmúltban megszervezett

hogy...
Falk
munka után az ellenőrzés előtti napon telefonon mondta le. Mójában lett volna ugyancs, hogy korábban meggyőzze az osztálytitkárt, vagy az osztályvezetőséget az elképzelés helytelenségéről, még a szervezés időszakában is, semmiképpen sem helyeselhető azonban és sem az osztályvezetőség tekintélyét, sem annak felelősségérzetét nem növeli a megbeszélés nélküli, ellentét utólagos határozathozatal. Előfordult az is, hogy az osztály al meg sem beszélve történt intézkedés az osztályt közvetlenül érintő kérdésben: pl. a mai napig sem tudjuk, miért nem kérte az Elnökség az osztály véleményét a lipcsei Pavlov Kongresszuson való részvétel ügyében, amelyen pedig rajtunk kívül minden baráti állam résztvett.

Elkerülhetők volnának az ilyen esetek azáltal is, hogy ha az egyes tudományszervezési feladatokkal kapcsolatban az Elnökség mindig az eddigieknél konkrétabb irányvonalakat adna. Ezeknek hiánya az osztályokat arra kényszeríti, hogy maguk határozzák meg és ilyenkor természetesen csak a saját tudományáguk szemszögéből nézve tudják azt megtenni. Ez a tény viszont feltétlenül odavezet, hogy az Akadémia célkitűzései és munkamódszerei osztályonként különbözőek. Ennek a különbözőségnek kiküszöbölése egyben megkönnyítené az osztályok közötti együttműködést is.

Beszámolóm befejezéséül kérni szeretném az Elnökséget, hogy osztályunk munkáját mind a mai megbeszélésen, mind pedig folyamatosan részesítse figyelemben és illesse segítő bírálattal.

Eddig elért eredményeinket a fentiek alapján a következőkben foglaljuk össze:

A vezetés színvonala emelkedést mutat. Bizonyos főkig megnőtt az osztályvezetőség tagjainak felelősségérzete és aktivitása.

2./ Emelkedett az osztályvezetőségi és bizottsági ülések színvonala. Az ott lezajló viták a kritikai szellem fejlődését tükrözik és komoly segítséget adnak a további tudományos munkához.

3./ Bizonyos főkig megszilárdult az osztály irányító szerepe hazánk tudományos életében. Az elmúlt év folyamán sikerült elérnünk, hogy az osztály az ország egész területén folyó kutatómunkát ugyyszólván egészben áttekintette és felmérte. Javult az osztályvezetőség és a bizottságok viszonya.

4./ Tettünk haladást a tervezés tekintetében is. Az Akadémia által kitűzött témák iránt egyre fokozottabb érdeklődés tapasztalható, az intézetekben, főleg a fiatalabb kutatók részéről. A kutatási megbízások kiadása még fokozottabb mértékben a legfontosabb kérdésekre fogja irányítani a kutatók figyelmét.

5./ Szembetűnő a fejlődés a haladó szovjet tudomány ismeretének és felhasználásának területén. Bár nem ritka még ma a szovjet szerzők formális idézése, azonban egyre több az olyan kutatások száma, amelyek konkrétan a szovjet eredményekhez kapcsolódnak.

6./ Tudósaink felelősségérzete a kádernevelés területén elsősorban az aspiránsképzéssel kapcsolatban nőtt meg. Ez megnyilvánul mind aspiránsvezetőink munkájában, mind pedig bizottságainkban.

7./ Megtörténtek az első kezdeményezések az Akadémia más osztályai-val való együttműködésre. Eddig a II. IV. VI. VII. és VIII. Osztállyal vagyunk kapcsolatban, azonban ennek a kapcsolatnak a szilárd-sága még távolról sem kielégítő.

J a v a s l a t o k,

1./ Meg kell szil. ídítani az egész osztályvezetőség és az egyes osztályvezetőségi tagok felelősségérzetét.

2./ Meg kell találni a módot valamennyi akadémikusnak a tudomány-szervezési munkába való bevonására és az Akadémia munkájáért való fe-lelősségvállalására. Erre vonatkozóan az osztályvezetőség dolgozzon ki részletes javaslatot. *miért? miért?*

Felelős: Törő Imre.

3./ Az orvostudomány második öt éves tervének kidolgozásakor a multtal szemben nagyobb helyet kell adni a népegészségügyet közvetle-nül szolgáló tudományos munkáknak. Ebből a célból az Egészségügyi /és a többi/ Minisztériummal való kapcsolat kiépítésében az Elnökség adjon segítséget az osztálynak.

4./ Ki kell dolgozni a tudományos munka ellenőrzésének legalkal-masabb módszerét. Meg kell állapítani, hogy az osztálynak mit kell el-lenőriznie és hogyan kell az ellenőrzést a leghatékonyabban előkészí-teni és lebonyolítani.

Felelős: Törő Imre.

5./ El kell érni, hogy a tudományos viták minden esetben konkrét határozatokkal záruljanak, amelyeknek azután a kutatómunkában érvényt kell szerezni.

Felelős: Törő Imre.

6./ Fokozni kell a tervszerűség következetes megvalósítását. Mind a bizottságoknak, mind az osztályvezetőségnek igényesebbnek kell lennie a témák elbírálásában. Az intézetek által beadott témák mellett egyre nagyobb súlyt kell kapniuk a kutatási megbízásoknak.

Felelős: Törő Imre.

7./ Biztosítani kell az orvostudományi kutatások elmélyült és átfogó célkitűzését és meg kell szüntetni azt a helyzetet, hogy a kutatók felaprózzák idejüket és igen sokszor kizárólag csak nagygyűlé-sekre, kongresszusokra dolgoznak. Csökkenteni kell a tudományos ülések számát.

8./ Ki kell küszöbölni a tervezés gazdasági vonatkozásában mu-tatkozó anarchiát.

a./ Meg kell jelölni azokat az intézeteket, ahol csak az Akadémia irányítja a tudományos munkát. Ezekben nemcsak elvileg, hanem a konkrét gazdasági problémákban is segítséget kell tudnia adni.

b./ Az Akadémiának a Minisztériumi intézetekben saját /egyéb munkától mentesített/ káderekkel és önálló költségvetéssel kell rendel-keznie.

c./ Fel kell állítani egy olyan szervet, vagy esetleg az Akadémia meglévő Ellátási Osztályát úgy kell átszervezni, hogy a kuta-tókat mentesítse a beszerzésekkel kapcsolatos utánjárástól és munká-tól.

2.
2.
9./ A jelenleginél alaposabban tisztázni kell az MTA Orvosi Osztálya és az ETT közötti viszonyt és konkrétan elhatárolni mind tudományos, mind tudományos-vezetési feladataikat.

10./ Tisztázni kell és meg kell javítani az osztálynak az Egészségügyi Minisztériummal való viszonyát.

11./ Több gondot kell fordítanunk hazai tudományunk megbeoszlésének növelésére kutatóink között, haladó hagyományaink megismertetésére, tiszteletére és megszerettetésére.

12./ Fokozottabban el kell terjednie tudományunk művelői között mind a pavlovi szemléletnek, mind pedig a pavlovi metodikák alkalmazásának. Minden kutatótól meg kell követelni ezen a téren a szükséges ismeretek elsajátítását, meg kell teremteni, illetve kiszélesíteni a szervezett tanulást.

13./ A szovjet szakirodalom beszerzésének munkájába be kell vonni megfelelő anyagi eszközökkel ellátva a Szovjetunióban tanuló aspiránsainkat.

14./ Módot kell adni arra, hogy több kutatónk tehessen hosszabb tanulmányutat a Szovjetunióban, és a többi baráti országokban.

15./ Meg kell szervezni a kutató középkáderek többhónapos külföldi tanulmányutját, esetleg asszisztens-csere formájában.

16./ Meg kell javítani a külföldi utak előkészítését mind a küldő mind a fogadó ország részéről a Külügyminisztériumon keresztül.

17./ A kiküldetések számának emelése mellett a hosszabb meghívások számát is fokozni kell a baráti országokból, de elsősorban a Szovjetunióból.

18./ Foglaljon állást az Elnökség a nem akadémiai támogatással készült tudományos munkák külföldi publikációját illetően is.

19./ Jelentékenyen fel kell emelni az Acta Medica, Morphologica és Physiologica jelenlegi ivszámát.

20./ Fokozni kell az Acták terjesztését és az eddiginél jobban gondoskodni arról, hogy eljussanak az érdekelt kutatókhoz.

21./ El kell érni az intézetek létszámmegállapításakor, hogy ne csak az oktatás, hanem a tudományos munka igényeit is figyelembe vegye az ALB.

22./ A kutatáshoz szükséges technikai segédszemélyzet létszámát jelentősen emelni kell. Rovidéálni kell a jelenleg érvényben lévő "kutató-laboráns" arányszámot és azt szakmanként is a tudományos munka szükségleteinek megfelelően megváltoztatni.

23./ A KOKI káderek szükségleteinek biztosítására a közeljövőben akadémiai státushelyek létesítésével jelentősen fel kell emelni az intézetek kutató és laboráns létszámát, hogy a KOKI felállításakor különösebb nehézség nélkül vihessünk át oda kellő számú személyt, elsősorban az egyetemi intézetekből.

24./ Jelentősen fel kell emelni az aspiránsok számát / a levezető aspiránsok számának viszonylagos csökkentésével egyidejűleg/.

25./ Meg kell erősíteni az osztály kapcsolatait az Akadémia többi osztályaival, elsősorban a IV. és VIII. Osztállyal.

26./ Az Akadémia elnökével való szoros kapcsolat fenntartása mellett hasonlóan szoros együttműködést kell kiépíteni a Főtitkársággal is.

27./ Az Elnökségnek időben és alkalmas módon meg kell tárgyalnia az osztállyal az őt érintő kérdéseket. Meg kell gyorsítani az osztályvezetőség felterjesztésére való válaszok megadását és ne forduljon elő, hogy felterjesztés hetekig, sőt hónapokig válasz nélkül maradjon.

28./ Az Elnökség minden központi feladat kitűzésekor adjon konkrét irányvonalakat az osztályok számára, hogy minden osztály egységes szempontok alapján foglalkozzék a kérdésekkel és foglaljon állást azokban.

29./ A vidéki tudományos központokban évenként akadémiai napokat kell rendezni, ahol az Akadémia tudománypolitikája kerül ismertetésre és megbeszélésre. A különböző vidéki centrumok jellege és fontossága szerint az Elnökségnek a különböző helyekre különböző akadémikusokat kell küldenie.

Öt megvitatott

Beszámoló az MTA Biokémiai Intézetének munkájáról.

Az MTA Biokémiai Intézete 1950. VI. 1.-én alakult meg a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának 129/1950.V.3. M.T. számú rendelet alapján. Az Intézet ideiglenesen az Országos Közegészségügyi Intézet területén nyert elhelyezést, ami azzal az előnnyel járt, hogy a szervezési munka meggyorsult és így a kutatás már 1950 nyarán megindulhatott. Másrészt azonban az OKI nem tudott elegendő helyiséget rendelkezésre bocsájtani és a helyhiány már 1950-ben is gátolni kezdte az intézet fejlődését.

Az intézet azzal a célkitűzéssel és-feladatkörrel alakult meg, hogy a fehérje, izom, agy és mikrobiológiai biokémia területén kutatómunkát folytasson és magasképzettségű és ideológiailag jól felkészült kádereket neveljen. Az intézet kezdetől fogva igen fontos feladatának tekintette a dialektikus materializmus alkalmazását a biokémia területén, valamint a reakciós biológiai és biokémiai elméletek elleni harcot.

A kutatási irány kialakulására természetesen befolyással volt az intézet vezetőjének előző munkássága, aki 1950-ig Kievből az Ukrán Tudományos Akadémia Biokémiai Intézetének Szövetfehérje Kutató Osztályát és ennek megfelelően munkatársaival az utóbbi években főleg fehérje-biokémiai és mikrobiológiai-biokémiai kutatásokkal foglalkozott. A fehérje-biokémiai kutatás területén Kievből elért eredmények közül kettőt lehet kiemelni: az egyik az izomstrukturfehérjéinek komplex képződésére vonatkozik, a másik új kristályos szövetfehérjék előállítására és azok funkciójának vizsgálatára. Mikrobiológiai-biokémiai területen folytatott vizsgálatok közül egy mikológusokkal együtt végzett kutatás eredményét lehet megemlíteni, amely egy ma a Szovjetunióban Mikrocid néven forgalomban lévő antibiotikum előállításához vezetett.

Az MTA Biokémiai Intézete két probléma feldolgozásával kezdte működését: az izomműködés kémiai mechanizmusának vizsgálatával és az élő fehérje kutatásával, valamint az élő anyag sejtté alakulásának problémájával. Ezek a kutatások eredményesen folytak tovább az intézet vezetőjének súlyos és hosszadalmas betegsége alatt is, ami megakadályozta őt abban, hogy Kievből visszatérjen Budapestre. Távolléte alatt Straub F. Brunó akadémikus látta el az intézet vezetését, akinek e helyen is köszönetünket fejezzük ki.

Ez idő alatt folytatott munkák közül kettőt kell kiemelni: az egyik munka új fényt derít a kreatinfoszfoferáz fermentnek és a kreatinfoszfátnak szerepére az izomműködés kémiai mechanizmusában. A másik munkában az intézet munkatársai eljárást dolgoztak ki a *Saccharomyces cerevisiae* élesztő életképes fehérjéinek nyerésére és abból normális élesztősejtek keletkezését figyelték meg. Megállapították, hogy a sejtté alakulás több közbülső átmeneti formán keresztül megy végbe, amelyek közül egyet sikerült kitenyészteni.

+ és Mikrobiológiai Intézetének Biokémiai Osztályát vezette

Jelenleg a kutatások újult erővel folytatódnak fehérjebio-kémiai /kristályos fehérjék és funkcióinak vizsgálata, élő fehérjék biokémiai kutatása/, izomműködés és a központi idegrendszer biokémiájának kutatása területén. Kivánatos volna, ha ezen kutatási irányok mellett mikrobiológiai biokémiai és növény-biokémiai kutató munka is megindulna az intézetben.

Az intézet nagy gondot fordít a kádereképzésre. A tudományos dolgozók szakmai továbbképzése rendszeresen folyik és újból megindul a szakmán belüli ideológiai kérdések feldolgozása is. Az intézetben jelenleg 3 aspiráns dolgozik fehérje-biokémiai kutatás területén. Az intézetben élő fehérje kutatással foglalkozik egy filozófus aspiráns is. Jövendő biokémikus káderek nevelése céljából az intézet néhány egyetemi hallgató externistát nevel. A jövőben ezt a munkát rendszeresíteni és számszerűen is lényegesen fokozni fogjuk.

Mindezen feladatokat teljes egészében csak akkor tudja az intézet teljesíteni, ha megfelelő épületet kap fejlesztéséhez. Ez esetben minden remény meglesz arra, hogy az MTA Biokémiai Intézete a magyar haladó biokémiai és biológiai kutatás egyik centrumává váljék.